

Informační gramotnost

Moravská zemská knihovna v Brně

Mgr. Jana Nejezchlebová

MU KISK, 30. 10. 2009

Obsah

- Legislativa
- Příležitost pro změnu
- Struktura informační gramotnosti
- Informační vzdělávání
- Aktivity - návrhy

Legislativa

- Listina základních práv a svobod
- Úmluva o právech dítěte
- Memorandum o celoživotním učení
- Pražská deklarace a Světový summit o informační společnosti
- Lisabonský proces

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=04_mezinarodni_doporuceni.htm

Co předcházelo současné situaci ?

- Knihovnicko – bibliografická příprava
- Změny v souvislosti s novou výchovně vzdělávací soustavou 1976/77
- Snahy VK o zapojení všech škol, snaha o systém v organizaci, o unifikaci obsahu

Proč změna ?

- Internetizace knihoven i škol
- Rozvoj využívání netradičních forem práce
- Spolupráce a koordinace s nejrůznějšími institucemi
- Potřeba reagovat na změny v pojetí výuky
- Na požadavky dnešních dětí a studentů

Příležitost pro změnu

- Výsledky mezinárodních průzkumů PISA a PIRL (<http://www.uiv.cz>)
- Rámcové vzdělávací programy – školní vzdělávací programy (<http://www.rvp.cz>)
- Základní školy již ve výuce, střední školy – pilotní programy

Lisabonský proces

- ... změny ve vzdělávání, v odborné přípravě, rozvíjení klíčových kompetencí ve společnosti založené na znalostech.
- ... připravit na celoživotní vzdělávání
- ... evropská kurikula se začala zaměřovat na **úspěšnou aplikaci** vědomostí a dovedností, ne na jejich pouhé předávání !

Nový fenomén ve vzdělávání

- Na konci devadesátých let 20. století vstupují klíčové kompetence do oblasti vzdělávání (původně v souvislosti s trhem práce a zaměstnatelností)
- Zájem o kvalitu vzdělávání a jeho efektivitu

Od dovedností ke kompetencím

- Vývoj od pojmu základních dovedností, které úžeji označovaly dovednosti spjaté se čtením, počítáním, případně životně důležité dovednosti
- Upřednostněn pojem kompetence, klíčové kompetence (key competencies), který označuje soubor vědomostí, dovedností a postojů

Klíčové kompetence

- Definovány jako ty kompetence, které představují přenosný a univerzálně použitelný soubor vědomostí, dovedností a postojů, které potřebuje každý jedinec pro své osobní naplnění a rozvoj, pro zapojení se do společnosti a úspěšnou zaměstnatelnost.

Klíčové kompetence

- Spíše než o funkční gramotnosti se v poslední době hovoří o tzv. klíčových kompetencích - tedy integrovaných schopnostech a dovednostech, které lze uplatňovat v rozmanitých profesích i v osobním životě
- Klíčové kompetence jsou těžko měřitelné, uchopitelné (důležitá součást průpravy člověka na plnohodnotný život - práce v týmu, kritické myšlení)

Osm oblastí klíčových kompetencí

- Komunikace v mateřském jazyce
- Komunikace v cizím jazyce
- Matematické kompetence a základní kompetence v oblasti vědy a technologií
- Kompetence v oblasti digitálních technologií
- Kompetence učit se učit
- Sociální a občanské kompetence
- Smysl pro iniciativu a podnikatelské myšlení
- Kulturní povědomí a vyjádření

strategie celoživotního učení v členských zemích EU

<http://www.nuov.cz/koncepce-kk>

Čtenářská gramotnost

- Čtení a práce s textem
- Aktivity knihoven
- Jak se (ne) učí číst (Praha, ÚIV 2005)
- Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti
návrh opatření - MŠMT

Počítačová gramotnost

- Je základnou pro rozvoj funkční gramotnosti
- Počítače jsou a zůstanou vždy pouze nástrojem
- Národní program počítačové gramotnosti
- Zaměňování

Funkční gramotnost

- Struktura funkční gramotnosti:
 - literární gramotnost
 - dokumentární gramotnost
 - numerická gramotnost
 - jazyková gramotnost

Pojem informační gramotnost

- K dosažení informační gramotnosti musí být jedinec schopen rozeznat, kdy potřebuje informace, dále je vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit ...

jedna z definic

Asociace amerických knihoven (1989)

Srovnání

- Klíčové kompetence přesahují informační gramotnost
- Zahrnují integrované schopnosti a dovednosti, které lze uplatňovat v rozmanitých profesích i v osobním životě
- Jejich součástí je kritické myšlení, schopnost vést dialog, žít ve společenství...
- Těžko se definují, vymezují
- IG je jejich součástí, v informační společnosti nezbytná

Informační gramotnost

- IG jako struktura:
 - funkční gramotnost
 - ICT gramotnost
- Rozvíjet IG jako strukturu znamená rozvíjet cíleně její jednotlivé složky

Struktura informační gramotnosti

- Literární gramotnost (čtení s pochopením, interpretace textů, odborné vyjadřování, psaní odborných prací)
- Dokumentová gramotnost (práce s formuláři, práce s informačními zdroji, citace)
- Numerická gramotnost (práce s grafy, tabulky, výpočty)
- Jazyková gramotnost
- Počítačová gramotnost

Informační cyklus

- Tradičně chápaný informační cyklus:
 - schopnost identifikovat informační potřebu
 - nalézt potřebné informace
 - zhodnotit je, interpretovat
 - tyto informace efektivně použít
- Slouží jako nástroj při rozvíjení informační gramotnosti
- Zpětná vazba

Příklady

- Zpracování diplomové práce: od práce s informačními zdroji ... až po využití ICT
- Rešerše: od formulace požadavku, přes zpracování výstupu, vyhledávání v informačních zdrojích až po využití ICT

Manifest UNESCO pro ŠK

- Směrnice UNESCO pro ŠK ...
- Programové vyhlášení IASL o školních knihovnách
- Model školní knihovny ...

Informační centrum školy

- Úloha školní knihovny
- Informační podpora výuky
- Místo pro práci s informacemi
- Studijní a informační centrum
- Spolupráce s veřejnými knihovnami
- Konference IG

Úloha školní knihovny v IV

- Informační
- Vzdělávací (využívání informačních zdrojů)
- Podpora výuky
- Podpora čtenářství
- Motivační
- Komunikační
- Relaxace

Moderní technologie ve výuce

- Stávající školskou reformu nelze realizovat bez funkčního informačního centra na každé škole

ing. Bořivoj Brdička, UK Praha

<http://www.webquest.cz>

Informační vzdělávání

K základním návykům:

- **Orientace v primárních informačních pramenech**
- **Práce s informační zdroji**
- **Orientace v knihovnách**
- **Orientace v sekundárních informačních pramenech**
- **Základní bibliografické dovednosti**
- **Osobní dokumentace, informační systém**
- **Zpracování relevantního výstupu (tištěný, ústní)**

Informačně gramotný člověk

- Uvědomuje si význam přesné a úplné informace
- Rozezná informační potřebu
- Dokáže formulovat otázky, informační požadavek
- Komplexní využívání informačních zdrojů
- Odpovídající vyhledávací strategie
- Kriticky hodnotí získané informace
- Třídí informace pro konkrétní využití
- Zařazuje, propojuje nové informace se svým stávajícím znalostním systémem
- Řeší úkoly

Co děláme pro změnu

- Konference Informační gramotnost – vědomosti a dovednosti pro život
- Projekt Možnosti spolupráce veřejných knihoven a škol v 21. století
- Seminář Informační výchova ve veřejných knihovnách
- Připravované návrhy změn, vzdělávání, výměna zkušeností

Sekce IVU

- V roce 2009 byla založena Sekce Informačního vzdělávání uživatelů, která působí jako odborná sekce při SDRUK.
- Předsedkyní sekce je Mgr. Eva Svobodová, ředitelka Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.
- Členové zástupci krajských knihoven, veřejných knihoven ČR.
- První výsledky práce sekce budou prezentovány na 2. semináři Informační vzdělávání ve veřejných knihovnách, který se bude konat v dubnu 2010 v MZK Brno.

S tématem souvisí

- <http://www.infogram.cz>

Portál pro podporu informační gramotnosti

- <http://knihovny.cvut.cz/ivig/ivig2008.html>

prezentace: Nejezchlebová, Jana. Kde plagiátorství začíná.

- <http://www.svkhk.cz/regfunkce/infovychova.asp>

prezentace: Nejezchlebová, Jana. Informační vzdělávání – definice a sjednocení pojmů.

- <http://www.sdruk.cz/zapisy>

Sekce pro informační vzdělávání uživatelů

Literatura

- Ressler, Miroslav. Podpora informační gramotnosti ve veřejných knihovnách – cesta k budoucnosti. 1. vyd. Praha. NK ČR, 2006.
112 s.
ISBN 80-7050-500-1
- Sborníky Informační gramotnost 1 – 6. Brno : MZK, 2003 – 2008.
- Články viz: Ikaros, Inflow, Čtenář.
- Seznam studijní literatury.

Děkuji za pozornost

MU KISK, 30. 10. 2009